

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Άριθμός 8

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΤΥΡΟΦΑΓΟΥ

22-02-2026

*«Ὡς ἀγαπητά τά σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων.
Ἐπιποθεῖ καί ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλάς τοῦ Κυρίου,
ἡ καρδιά μου καί ἡ σὰρξ μου ἠγαλλιᾶσαντο ἐπὶ Θεόν ζῶντα» (Ψαλμ. 83, 1-3).*

Συνεχίζουμε, ἀδελφοί μου, τὴν ταπεινὴ ἀναφορὰ μας στὸν κυρίως Ναό.

Στὰ ἄκρα τοῦ μεσαίου κλίτους ἀλλὰ καί στὰ ἄλλα κλίτη (βόρεια καί νότια πλευρά) ὑπάρχουν τὰ μεγάλα προσκυνητάρια (μαρμάρινα ἢ ξυλόγλυπτα), στὰ ὁποῖα εἶναι τοποθετημένες ἱερές εἰκόνες γιὰ νὰ τίς ἀσπάζονται οἱ πιστοὶ καί νὰ ἐκζητοῦν τὴ χάρη καί τὴ βοήθειά τους. Ἐπίσης, σέ κάποιο σημεῖο ὑπάρχει ὑπερυψωμένος ὁ χρυσοκέντητος ἐπιτάφιος· ἐδῶ παριστάνεται ἡ Θεία Ἀποκαθήλωση τοῦ Κυρίου καί τοποθετεῖται στὸν ἀνθοστόλιστο Ἐπιτάφιο τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς. Τό ἑσπέρας αὐτῆς τῆς ἡμέρας τοποθετεῖται γιὰ 40 ἡμέρες ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα. Μπροστά ἀπὸ τὸ Ἱερό Βῆμα, χαμηλότερα κατὰ δύο ἢ τρία σκαλοπάτια εὐρίσκεται Ὁ ΣΟΛΕΑΣ.

Στοὺς μεγάλους ναοὺς εἶναι ὑπερυψωμένος κατὰ ἓνα σκαλοπάτι μέ κυγκλίδωμα καί περικλείει τὸν Δεσποτικό θρόνο, τὸν Ἄμβωνα καί τὰ Ἀναλόγια. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἀναφέρει γιὰ τὸν σολέα, ὡς χῶρο γιὰ τοὺς ὑποδιακόνους καί ἀναγνώστες καί τὸν ἀποκαλεῖ βῆμα ἀναγνώστῶν, γιὰτὶ γινόταν οἱ διάφορες ἀναγνώσεις. «Ὑποδιακόνους καί ἀναγνώστας δέ ἔξωθεν τοῦ βήματος περὶ τὸν σολέαν· ὅς δὴ καί βῆμα καλεῖται ἀναγνώστῶν» (PG 153, σελ. 345 B). Ἐνας ἐρμηνευτὴς λέγει πὼς ὁ σολέας συμβολίζει τὸν ποταμὸ τοῦ πυρός, πού χωρίζει τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τοὺς δικαίους. «Ἡ σολεία εἰς τύπον ἐστὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ πυρός, τοῦ χωρίζοντος τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῶν δικαίων» (Ἐκκλ. Ἱστορία PG 87, σελ. 398).

Ο ΔΕΣΠΟΤΙΚΟΣ ΘΡΟΝΟΣ. Στήν τιμητική αυτή θέση στέκεται ο Έπίσκοπος εις τύπον και τόπον Χριστού, σύμφωνα με τον Άγιο Ίγνάτιο τον Θεοφόρο (107 μ.Χ.). Άλλωστε, πίσω του εικονίζεται ο Δεσπότης Χριστός με την ίλαρή μορφή του ευλογώντας, για να θυμίζει την αδιάκοπη παρουσία Του στην Έκκλησία. Είναι μεγαλοπρεπής και κατασκευασμένος από ξύλο ή μάρμαρο. Ο Συμεών Θεσσαλονίκης λέγει πώς «ο μόν ιεράρχης, όταν πρόκειται να ιερουργήσει, κατερχόμενος του θρόνου, εις τον όποιον ίσταται, την πρός του Θεού Λόγου δηλοϊ συγκατάβασιν». Στους πρώτους Ναούς ο θρόνος αυτός βρισκόταν μέσα στο Ίερό και ήταν τό κάθισμα του αυτοκράτορα ή του τοπικού άρχοντα πού έφερε τον τίτλο «δεσπότης» (από τό ρήμα δεσπόζω = είμαι κύριος, έχω την έξουσία). Ο Έπίσκοπος Μεδιολάνων Άμβρόσιος επέβαλε στον αυτοκράτορα Θεοδόσιο (4^{ος} αιών) να βγάλει τό θρόνο έξω από τό ιερό. Τοποθετήθηκε στα δεξιά και απέναντί του υπήρχε ο θρόνος του Πατριάρχη ή του Έπισκόπου. Γι'αυτό και οί Ψάλτες στον πολυχρονισμό έλεγαν: «Τόν Δεσπότην (πολιτικό άρχοντα) και Αρχιερέα (έκκλησιαστικό άρχοντα) ήμων, Κύριε φύλαττε» και τό δημοτικό τραγούδι ψάλλει: «δεξιά ο βασιλιάς, ζερβά ο Πατριάρχης». Μετά την άλωση της Πόλης στον Πατριάρχη αποδόθηκαν τά αυτοκρατορικά σύμβολα και οί τίτλοι μεταξύ των όποιων και αυτός του «Δεσπότη».

Ο ΑΜΒΩΝΑΣ: Άμβωνα ονομάζουμε τό ύψηλό βήμα (από τό αναβαίνω), πού βρίσκεται απέναντι από τον δεσποτικό θρόνο και αριστερά, απ' όπου ο διάκονος διαβάζει τό ιερό Ευαγγέλιο, και κηρύσσεται ο Λόγος του Θεού. Ο άμβωνας είναι δημιούργημα ανάγκης, ώστε ο Λόγος του Θεού να απευθύνεται στο έκκλησίασμα από μέρους ύψηλου (Ματθ. ιγ',2), Μάρκ. γ',32), (Λουκ. ε',3). Στήν Παλαιά Διαθήκη διαβάζουμε: «Και έστη Έσδρας ο γραμματεύς επί βήματος ξυλίνου» προκειμένου να διαβάσει στο λαό τό νόμο (Νεεμίας η',40). Μαρτυρίες, για την ύπαρξη άμβωνα, υπάρχουν κυρίως από τον 4^ο αιώνα. Οί Αποστολικές Διαταγές αναφέρουν: «Μέσος δέ ο αναγνώστης, έφ' ύψηλου τινός έστώς, αναγινωσκέτω τό Μωϋσέως και Ίησου του Ναυή... Μετά τουτο αί Πράξεις των Αποστόλων» (Β' 57, ΡΓ 1.728). Η Ζ'Οίκουμ. Σύνοδος (787)

ἀπαγορεύει τό «ἀναγινώσκειν ἀπ' ἄμβωνος» γενικά σέ ὄλους ἐκείνους, πού δέν ἔχουν χειροθεσία ἀπό τόν ἐπίσκοπον. Ὁ ἱστορικός Σωζόμενος μᾶς πληροφορεῖ πώς ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἄφησε τό ταπεινό ἱερατικό βῆμα καί χρησιμοποίησε γιά τό κήρυγμά του τόν ἄμβωνα «χάριν τοῦ ἔξακούεσθαι», γιατί ἡ φωνή του ἦταν ἀδύνατη καί ἰσχνή. Ὁ ἄμβωνας εἶναι μαρμάρινος ἢ ξύλινος, πλούσιος σέ φιλοτεχνήματα καί ἀξιόλογα σκαλίσματα. Φέρει παραστάσεις τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν καί ὑπάρχει ἀνάγλυφο περιστέρι στό ὁποῖο τοποθετεῖται τό ἱερό Εὐαγγέλιο καί συμβολίζει τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ὁ Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως γράφει: «Υπάρχει ὁ ἄμβωνας συμβολίζοντας τό σχῆμα τοῦ λίθου τοῦ ἁγίου μνήματος, τόν ὁποῖο ἀφοῦ ὁ Ἄγγελος ἀπεκύλισεν ἀπό τήν θύραν τοῦ μνήματος, ἀνεβόα τήν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ταῖς Μυροφόροις». Καί ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης ἐξηγεῖ: Ἡ Ἁγία Τράπεζα εἶναι τάφος καί τό Ἅγιο Βῆμα μνήμα. Γί' αὐτό καί ὁ ἄμβωνας βρίσκεται μπροστά ἀπό τή θύρα τοῦ μνήματος «τόν κυλισθέντα λίθον ἀπό τῆς θύρας τοῦ μνημείου δεικνύς». Καί ἔχει ὕψωμα, γιά τήν ἀνάγκη τοῦ κηρύγματος, ὅπως ὁ Ἄγγελος κάθισε ἐπάνω καί κήρυξε τήν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρα. «Διό δὴ καί ἐπί τῷ ἄμβωνι οἱ ἱερεῖς σὺν διακόνοις τοὺς Ἀγγέλους τυποῦντες, τὰ Εὐαγγέλια λέγουσι» (Περί τοῦ Ἰ. Ναοῦ PG 155, σελ. 345 D ἢ O).

ΤΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ Η' ΑΝΑΛΟΓΕΙΑ. Ἐκατέρωθεν τοῦ σολέα ἐντός ἢ ἐκτός αὐτοῦ βρίσκονται τὰ ἀναλόγια, βήματα ὅπου στέκονται οἱ χοροὶ τῶν ἱεροψαλτῶν καί ψάλλουν. Ὀνομάζονται ἔτσι, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάλογα δεξιά καί ἀριστερά. Μὲ τὰ ξύλινα ὑπερυψωμένα στηρίγματά τους βοηθοῦν τοὺς ἱεροψάλτες νά τοποθετοῦν τὰ λειτουργικά βιβλία. Ἡ χρήση τοῦ ἀναλογίου, στήν Ἐκκλησία, εἶναι πολύ παλαιά καί συνυπάρχει μέ τόν ἄμβωνα, ὁ ὁποῖος τότε ἦταν στόν κέντρο τοῦ Ναοῦ. Στό ἀναλόγιο ἡ Βυζαντινὴ Μουσική, συνυπάρχει μέ τή θρησκευτικὴ ποίηση, μεταρσιώνει τίς καρδιές τῶν προσευχομένων πιστῶν, πρὸς τὰ οὐράνια. Συνήθως ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική, δέν χρησιμοποιεῖ ὄργανα, εἶναι φωνητικὴ, γιατί ὁ Θεός, ὡς Πατέρας, συνομιλεῖ μέ τὰ τέκνα του «ἀπεκαλυμμένως». Ἐπίσης, εἶναι ὁμαδική καί ψάλλεται χορωδιακά.

Ὅμως, θά συνεχίσω με, σὺν Θεῷ, στό ἐπόμενο κήρυγμά μας. ΑΜΗΝ!